

TILINTARKASTAJAN AMMATTIPOLKU

Mitä tilintarkastajalta vaaditaan?

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Hämeen ammattikorkeakoulukeskus, Liiketalous tradenomi

kevät,2020

Taavi Takkinen

Liiketalous, Tradenomi
Hämeen Ammattikorkeakoulukeskus

Tekijä	Taavi Takkinen	Vuosi 2020
Työn nimi	Tilintarkastajan ammattipolku	
Työn ohjaaja/t	Sanna Kuisma	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä tutkitaan ilmiötä tilintarkastajan ammattipolku. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusta varten luotiin tavoitteiden mukaiset tutkimuskysymykset, joiden avulla tutkimusta tehtiin. Opinnäytetyössä selvitetään ja pohditaan tilintarkastajan ammattipolun eri vaiheita ja pohditaan lainsäädännön roolia. Tutkimuksessa tuodaan myös esille tilintarkastajien ammattieettisten periaatteiden ja vastuiden merkitystä. Opinnäytetyön tavoite on luoda monipuolinen kuva tilintarkastajan ammattipolusta tekijän tulevaisuuden tavoitteiden edistämiseksi ja vastaamaan ilmiöön tilintarkastajan ammattipolku.

Tilintarkastajan ammattipolku koostuu opinnoista, tutkinnoista sekä käytännön kokemuksesta. Tilintarkastajat toimivat ammattieettisten periaatteiden mukaan. Tilintarkastajaksi pyrkivän täytyy tiedostaa ja ymmärtää tilintarkastajiin kohdistuvat vastuut ja olla tietoinen valvovan elimen toimista.

Tilintarkastajan ammattipolku voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen, joita ovat opintovaihe, kokemusvaihe ja tutkintovaihe. Ammattieettiset periaatteet ovat olennainen osa tilintarkastajan kokemusvaihetta sekä tutkintovaihetta. Tilintarkastajanvastuu astuu kuvaan myös ammattipolun kokemusvaiheessa. Lainsäädäntö säätelee tilintarkastajan ammattipolkua monien eri vaiheiden osalta. Opinnäytetyön jälkeen oma visio tilintarkastajan ammattipolusta selkiintyi.

Avainsanat Tilintarkastaja, tilintarkastustutkinto, tilintarkastajanvastuu, ammattieettiset periaatteet, ammattipolku.

Sivut 24 sivua

Degree Programme in Business Administration
Häme University of Applied Sciences

Author	Taavi Takkinen	Year 2020
Subject	An Auditor's Career Path	
Supervisors	Sanna Kuisma	

ABSTRACT

The Thesis is based on an around auditor's career path and the questions around it. The Examination was divided into questions to further help shape the study to fit the goals and purpose. The Purpose behind the thesis is to answer questions set for the study and clarify students' vision regarding a future career as an auditor.

The Auditor's career path consists of studies based on auditing, practical experience in a suited field and auditing degrees to officially have the right to use the auditor title. The Thesis also dives into the characteristics of an auditor to fully understand ethics in the auditors career. The Auditor's responsibilities are also studied in connection to the auditor's understanding of the profession. Example career paths are also viewed to grasp different paths in the journey to become an auditor.

The Thesis turned out to be challenging and time consuming. Defining and restricting the theme around the thesis proved to be difficult which resulted from the broad nature of the subject in which the thesis was based on. Shaping the goals and the purpose of the research played a vital part during the whole process. Understanding the auditor's career path was deepened.

Keywords Auditor, auditing degree, auditor's responsibility, career path, professional ethics.

Pages 24 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TILINTARKASTUKSEN TARKOITUS.....	2
3	TILINTARKASTAJAN TUTKINTO	3
3.1	Opintovaatimukset ja tilintarkastustutkinnot.....	3
3.1.1	HT-tutkinto	3
3.1.2	KHT-erikoistumistutkinto	5
3.1.3	JHT-erikoistutkinto	5
3.2	Tilintarkastajan vakuus.....	5
3.3	Ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen.....	6
4	AMMATTIEETTISET PERIAATTEET.....	7
5	TILINTARKASTAJAN VASTUU	9
5.1	Kurinpidoollinen vastuu	9
5.2	Vahingonkorvausvastuu.....	10
5.3	Rikosoikeudellinen vastuu.....	11
6	TILINTARKASTUSVALVONTA.....	13
6.1	Kansainvälinen yhteistyö.....	13
6.2	Laaduntarkastukset.....	14
7	LAINSÄÄDÄNNÖN VAIKUTUS TILINTARKASTAJAN AMMATTIPOLKUUN.....	15
7.1	Tilintarkastuslaki 2015/1141.....	15
7.2	Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä 1142/2015	16
8	URAPOLKUESIMERKKEJÄ JA POHDINTAA.....	17
8.1	Tilitoimiston kautta tilintarkastajaksi.....	17
8.2	Opintojen kautta tilintarkastajaksi.....	17
8.3	Ura tilintarkastajaksi varmistui työelämässä	18
8.4	Toiselta puolelta pöytää tilintarkastajaksi	18
9	JOHTOPÄÄTÖKSET TILINTARKASTAJAN AMMATTIPOLUSTA	20
10	POHDINTA OPINNÄYTETYÖSTÄ.....	23
	LÄHTEET.....	25

1 JOHDANTO

Tutkimus tehtiin liiketalouden tradenomilinjan opinnäytetyönä Hämeenlinnan ammattikorkeakoululle, joka toimi opinnäytetyön toimeksiantajana. Opinnäytetyön tekijän opinnot suuntautuvat taloushallintoon, kirjanpitoon ja tilintarkastukseen. Opinnäytetyön tarkoitus oli tutkijan oman tulevaisuuden ammatin saavuttamisen edesauttaminen. Opinnäytetyö kohdistui tiintarkastajaan liittyviin teemoihin, ja pyrki tiedonhauilla luomaan kokonaisvaltaisen kuvan tilintarkastajan ammattipolusta. Tarkoituksena oli selvittää tilintarkastajan ammattipolun eri vaiheita sekä mitä tilintarkastajalta vaaditaan.

Opinnäytetyö tehtiin laadullisena tutkimuksena, missä tutkittiin tilintarkastajaksi valmistautumista opintovaatimuksien ja koulutuksien näkökulmasta. Tutkimuksessa pyrittiin edellisen lisäksi myös ymmärtämään ja selvittämään miten ja mitä tilintarkastajana toimiminen vaatii, sekä miten hankittuja taitoja ja tietoja ylläpidetään. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös tilintarkastajaan kohdistuvien vastuiden eroja ja kuinka tilintarkastajia valvotaan, tarkkaillaan ja koulutetaan tilintarkastusta kehittävän ja valvovan elimen puolesta. Tutkimuksessa pohdittiin erilaisten urapolkuesimerkkien avulla tilintarkastajan ammattipolkua ja kuinka tilintarkastajan tittelin voi saavuttaa erilaisin keinoin, tavoin ja taustoin.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ja pohtia tilintarkastajan ammattipolun erilaisia vaiheita kuten opintoja, tilintarkastustutkintoja sekä tilintarkastajana toimimisen haasteita liittyen jatkuvaan kehittymiseen, koulutautumiseen, vastuullisuuteen ja ammattieettisiin periaatteisiin. Tavoitteena tutkimuksella oli löytää tasapaino monipuolisuuden ja selkeän kokonaisuuden välillä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda esiin omaa pohdintaa ammattipolkuesimerkkien avulla. Tutkimuksessa haluttiin vastauksia teemoihin, jotka liittyvät tilintarkastajaan ja tämän ammattipolkuun. Työssä tarkasteltiin myös, mihin tilintarkastajan vastuu kohdistuu ja mitä ammatin periaatteet edellyttävät tulevilta tilintarkastajilta. Tutkimuksessa keskityttiin itse tilintarkastajaan eikä tämän työhön. Tutkimuskysymysten taustalla oli tutkijan oma tavoite tulevaisuuden ammattista.

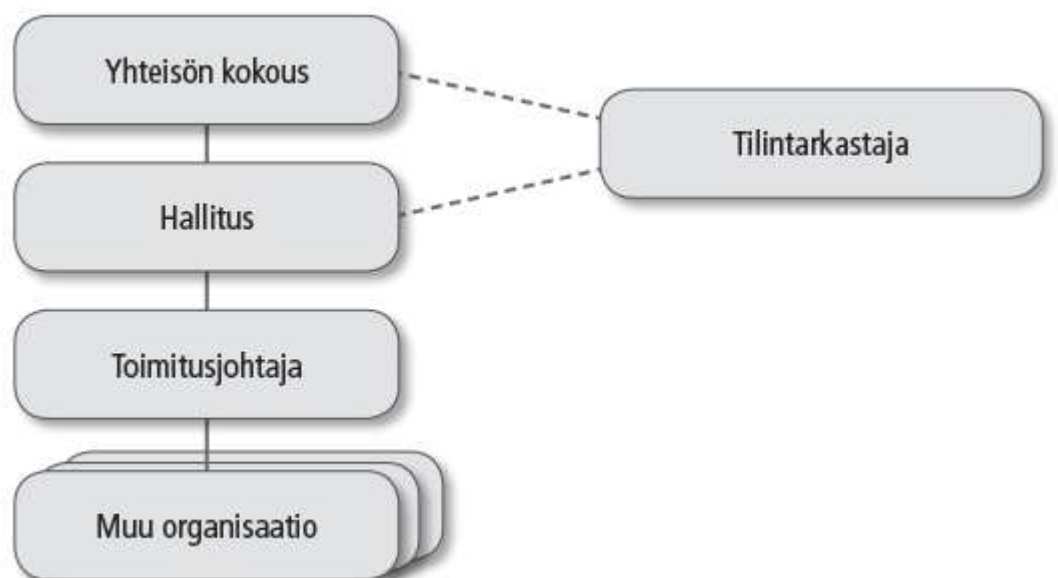
Mitä opintoja tilintarkastajalla on? Mitkä ovat tilintarkastajan tutkintovaatimukset? Mitä ovat tilintarkastustutkinnot? Mikä vastuu tilintarkastajalla on työssään? Mitä tilintarkastajan ammattieettisyys tarkoittaa? Miten lainsäädäntö vaikuttaa tilintarkastajan ammattipolkuun? Kuka valvoo tilintarkastajia?

2 TILINTARKASTUKSEN TARKOITUS

Tilintarkastuksen tarkoitus on varmistaa, että tieto yrityksen taloudellisesta tilanteesta on todenmukainen. Tärkein lähde liittyen yrityksen taloudelliseen tilanteeseen on tilinpäätös, tilintarkastaja tarkastaa, että tilinpäätös on laadittu oikein ja varmistaa sen riittävyyden. Taloudellisesta asemasta sekä toiminnan tuloksesta kertovan tilinpäätöksen tarvitsee olla laadittu lainmukaisesti ja oikein. Tilinpäätöksen tarkastaminen kuuluu tilintarkastajan ensisijaisiin tehtäviin. (Korkeamäki 2017, s. 8)

Tilintarkastuksen toimeksiantajia ovat yritysten omistajat on muistettava, että luotettavan tilintarkastuksen tulokset hyödyttävät myös muita tahoja samanaikaisesti. Yritysten saadessa tietoa yrityksen todellisesta taloudellisesta tilanteesta ulkopuoliselta erikoistuneelta valvonnallaiselta asiantuntijalta. Tämän lisäksi viranomaiset saavat luotettavan tiedonlähteen tilintarkastuksen tuloksia hyödyntää myös luotonantajat, yhteistyökumppanit kuten tavarantoimittajat. Tilintarkastuksen tulokset saavat muut näkemään yrityksen mahdollisena luotettavana yhteistyökumppanina. Tilintarkastus pyrkii selvittämään tietojen paikkansapitävyyden ja oikeellisuuden sen tehtävänä ei ole etsiä virheellisiä tietoja vaan varmistaa ja todeta tilinpäätöksen kokonaisuuden olevan riittävä ja totuudenmukainen. (Korkeamäki 2017, s. 9)

Tilintarkastaja nähdään työympäristössä olevan yhteydessä hallitukseen ja yhteisön kokoukseen. Tilintarkastajan työn tulokset esitellään yhteisön kokouksessa, jotka hallitus hyväksyy kokouksessaan. (Tomperi 2018)

Kuva 1. Kuva 1. Tilintarkastajan asema työympäristössä (Tomperi 2018, s. 8)

3 TILINTARKASTAJAN TUTKINTO

Tilintarkastajan tutkintoon tarvitaan pitkäaikaista päättävyyttä, sillä tarvittavat opintovaatimukset ovat laajoja sekä haastavia. Tilintarkastajana toimivan tulee ylläpitää jo opittuja taitoja. Alla käydään läpi mitä eri tutkinnot vaativat niitä hakevilta sekä mitä ammattitaidon ylläpitäminen sisältää. Tutkintovaatimukset sekä ammattitaidon ylläpitämisen säännötely ovat kaikki laissa säädettyjä seikkoja.

3.1 Opintovaatimukset ja tilintarkastustutkinnot

Tilintarkastustutkintoon hakevalta edellytetään alaan liittyviä opintoja, korkeakoulututkinto sekä käytännön kokemusta soveltuvista tehtävistä. Opintojen laajuudesta ja sisällöstä säädetään laissa. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä 2015/1442)

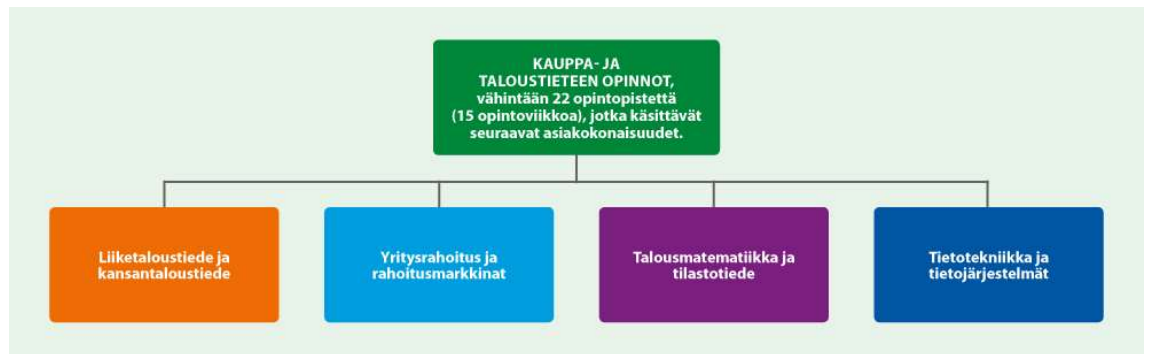
JHT-tutkintoon vaaditaan lisäksi opintoja julkisektoriin liittyen. Julkishallinnon laskentatoimi ja julkishallinnon sääntely yhteensä 16 opintopistettä. JHT-tutkintoon erikseen mainittuja opintoja ei tarvita, jos tutkintoon hakijalla on 1,5 vuoden työkokemus julkishallinnon ja -talouden tarkastustehtävistä. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastaja hyväksymisedellytyksistä 2015/1442)

3.1.1 HT-tutkinto

HT-tutkintoon tarvitaan opintoja kokonaisuudessaan 96 opintopistettä. Opinnut liittyvät tilintarkastukseen ja laskentatoimen opintoihin (52 op), kauppa- ja taloustieteen opintoihin (22 op) ja lisäksi oikeustieteen opintoihin (22 op). (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

Kuva 2. Tilintarkastuksen ja laskentatoimen opintovaatimukset (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

Kuva 3. Kauppa- ja taloustieteen opintovaatimukset (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

Kuva 4. Oikeustieteen opintovaatimukset (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

Tutkintoa kutsutaan perustutkinnoksi ja kokeen tehtävät on suunnattu tutkimaan hakijan kykyä itsenäisesti hoitaa tilintarkastustehtäviä. Koe tehdään kahdessa osassa. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

Kokeen ensimmäinen osio sisältää tehtäviä liittyen tilintarkastusta koskevaan sääntelyyn ja hyvään tilintarkastustapaan, kirjanpitoon ja tilinpäätöstä koskevaan sääntelyyn sekä hyvään kirjanpitotapaan. Ensimmäisessä osiossa saattaa lisäksi olla kysymyksiä liittyen sisäiseen valvontaan ja riskienhallinnan sääntelyyn. Myös tehtäviä eri yhteisömuotojen koskevaan sääntelyyn ja muuhun sääntelyyn. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastaja hyväksymisedellytyksistä 2015/1442)

Kokeen toisessa osassa HT-tutkintoa tehtävät ovat kirjallisia, tilintarkastuskertomuksen ja erilaisten lausuntojen sekä todistuksien laatimista, näissä tarkkaillaan asiaan kuuluvia tarkastustoimenpiteitä. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastaja hyväksymisedellytyksistä 2015/1442)

Ensimmäinen osa koskee hyvää tilintarkastustapaa ja hyvää kirjanpitotapaa ja toisessa osiossa tilintarkastuskertomusta ja tilintarkastajan muuta raportointia. Kokeen laatii ja arvostelee Patentti- ja Rekisterihallitus. Hakija saa hyväksytyin, jos hän saavuttaa vähimmäispistemäärän, jonka PRH asettaa kyseiselle kokeelle. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastaja hyväksymisedellytyksistä 2015/1442)

3.1.2 KHT-erikoistumistutkinto

Aihepiiri on hyvin samanlainen HT-tutkinnon kanssa, mutta tehtävät kohdistuvat haastaviin tilintarkastustehtäviin yleisen edun kannalta merkittävään yritykseen tai konserniin. Kokeen laatii ja tarkastaa Patentti- ja rekisterihallitus. Kokeen tekijä saavuttaessaan asetetun vähimmäispistemäärän hyväksytään koe. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastaja hyväksymisedellytyksistä 2015/1442)

3.1.3 JHT-erikoistutkinto

JHT-tutkintoon vaaditaan lisäksi opintoja julkisektoriin liittyen. Julkishallinnon laskentatoimi ja julkishallinnon sääntely yhteensä 16 opintopistettä. JHT-tutkintoon erikseen mainittuja opintoja ei tarvita, jos tutkintoon hakijalla on 1,5 vuoden työkokemus julkishallinnon ja -talouden tarkastustehtävistä. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastaja hyväksymisedellytyksistä 2015/1442)

Kuva 4. Julkissektorin Opintovaatimukset (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

Tutkintoja yhdistää samanlainen pohja kuin HT-tutkinnolla. Kokeessa tehtävät liittyvät kykyyn hoitaa itsenäisesti julkisyhteisöä ja -konsernia koskevia tilintarkastustehtäviä. Tutkinto on kohdistettu julkishallintoa koskeviin tehtäviin, koe sisältää tehtäviä aikaisemmin kerrottuihin aihepiireihin (HT-tutkinnon sisältö) lisäksi julkishallintoa ja -taloutta koskevaan sääntelyyn liittyviä kysymyksiä ja tehtäviä kuten julkishallinnon hyvästä tilintarkastustavasta sekä tarvittavista toimenpiteistä ja raportoinneista. Kokeen laatii ja tarkastaa Patentti- ja rekisterihallitus. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastaja hyväksymisedellytyksistä 2015/1442)

3.2 Tilintarkastajan vakuus

Tilintarkastajan on annettava tuomioistuimelle vakuus ennen kuin hänet voidaan hyväksyä HT-tilintarkastajaksi. ”Minä N.N lupaan kunniani ja omantuntoni kautta rehellisesti, riippumattomasti ja tunnollisesti suorittaa hyvää tilintarkastustapaa noudattaen kaikki ne tehtävät, jotka minulla tilintarkastajana tulee olemaan, olla oikeudettomasti ilmaisematta, mitä tilintarkastajan toimessa minulle uskotaan tai mitä siinä muutoin saan

tietooni sekä muutoinkin noudattaa tilintarkastajia koskevia säännöksiä ja määräyksiä sekä hyvää tilintarkastustapaa ja ammattieettisiä periaatteita”. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastaja hyväksymisedellytyksistä 2015/1442, § 22)

3.3 Ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen

Tilintarkastajan työhön vaikuttavat myös kansainväliset standardit, ja koska niihin tehdään usein muutoksia, täytyy tilintarkastajien olla aina ajan tasalla. Globaalinen jatkuvassa muutoksessa elävä yhteiskuntamme kehittää ja parantaa jo olemassa olevia standardeja sekä toimintatapoja, ja nämä myös omalla tavallaan vaikuttavat tilintarkastukseen kokonaisuutena.

Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastaja on velvoitettu ylläpitämään ja kehittämään ammattitaitoaan. (Tilintarkastuslaki 2015/1141, 4 luku 2 §). Tilintarkastajille suunnattuja koulutuksia, luentoja sekä seminaareja järjestetään, jotta tilintarkastajat voivat kehittää ja ylläpitää taitojaan sekä tietojään ylläpitääkseen vaadittavaa työnlaatua. Tilintarkastaja voi todentaa tarvittaessa jatkuvan kehityksensä osanottotodistuksella, tapahtumaan osallistuminen voidaan todentaa myös maksuvahvistuksella. Tilintarkastajan tulee säilyttää yhteensä 6 vuoden ajanjaksolta todisteet mahdollista tarkastusta varten. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

Muutoksia lakipykäliin ja tilintarkastuksen toteuttamiseen julkaistaan niille tarkoitetuilla kanavilla ja näihin asiantuntijat ottavat kantaa esimerkiksi blogikirjoituksilla. Jatkuvan ammattitaidon kehittämiseksi voidaan katsoa myös ammattiartikkelien kirjoittamista ja lukemista. Tilintarkastaja voi myös osoittaa ammattitaitonsa luennoitsijana tai kouluttajana. Tarkastusta varten tarvitaan kopio artikkelista, jonka kirjoittamiseen tarkastettava oleva osallistui, tämä luetaan todistukseksi ammattitaidon jatkuvasta kehittämisestä ja ylläpitämisestä. Luennoitsija tai kouluttaja voi todistaa ammattitaitonsa kehittämisen ja ylläpitämisen saman aiheen kouluttamisesta tai luennoista vain kerran vuodessa. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

Ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen on tarkkaan valvottua ja sen jatkuvaa toteuttamista monitoroidaan tilintarkastusvalvonnan avulla. Tilintarkastajana täytyy olla perillä kaikista alalle tulleista muutoksista liittyen määräyksiin, standardeihin, lakeihin ja toimintaperiaatteisiin. Taitojen ylläpitämiseen on monia tapoja, joilla pystytään todistamaan taitojen ylläpitämistä ja kehittämistä. Tapoja löytyy kaiken kokeneille sekä uusille tilintarkastajille, yllä mainittujen tapojen lisäksi tilintarkastaja voi toimia tilintarkastajatutkintoja valmistelevassa työryhmässä, lautakuntatyöskentely (esimerkiksi tilintarkastuslautakunta ja kirjanpitolaitakunta), tutkimustyö ja jatko-opiskelu sopivat kokeneelle tai vasta aloittajalle. Monipuolisuus luo uusia mahdollisuuksia tilintarkastajille jatkossakin kehittyä eri osa-alueilla, jotta ammattitaidon säilyttäminen on helposti saavutettavissa. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

4 AMMATTIEETTISET PERIAATTEET

Tilintarkastajan työtä ja laatua tarkkaillaan jatkuvasti sekä heillä on raportointivelvollisuus tilintarkastajienvallonnasta vastaavalle. Tilintarkastajalla on velvollisuus suorittaa työtehtävänsä tilintarkastuslain mukaisesti. Tilintarkastuslain neljännen luvun ensimmäisen momentin mukaan tilintarkastajan on suoritettava kyseisessä laissa tarkoitetut tehtävät ammattitaitoisesti, rehellisesti, objektiivisesti ammatillinen kriittisyys säilyttäen sekä huolellisesti yleinen etu huomioon ottaen. (Tilintarkastuslaki 2015/1141, 4. luku 1 §)

Tilintarkastajalta vaaditaan ehdotonta rehellisyyttä kaikkiin ammatintuomiin työtehtäviin. Rehellinen tilintarkastaja on suora ja vilpitön sekä edustaa tasapuolisuutta ja totuudenmukaisuutta. Tilintarkastajan täytyy varmistua asiakirjojen totuudenmukaisuudesta eikä saa olla tekemisissä harhaan johtavien lausuntojen tai virheellisten raporttien kanssa. (Halonnen & Kaarina 2009, s. 34)

Tilintarkastajan tulee aina toimia objektiivisesti tilintarkastajalle ominaisin tavoin tilintarkastajan ammattieettisten periaatteiden valossa. Objektiivisuus tarkoittaa ennakkokäsityksien, intressiriitojen ja toisten osapuolten liiallisen vaikutuksen torjumista, jotta tilintarkastaja säilyttää ammattieettisyyden ja hyvän tilintarkastustavan työn alusta työn loppuun. (Tomperi 2018, s. 14)

Objektiivisuuden katsotaan olevan yksi tilintarkastajan työn tavoitteista, objektiivisuutta tavoitellaan tilintarkastajan toimesta aina. Objektiivisuutta ei kuitenkaan tule sekoittaa riippumattomuuteen, molemmat kuuluvat tilintarkastajan eettisiin ohjaisiin. (Halonnen & Kaarina 2009, s. 35)

Ammatillinen pätevyys ja huolellisuus velvoittavat tilintarkastajaa ylläpitämään ammatillisia standardeja, takaamaan pätevää asiantuntijapalvelua, näitä asiakkaat ja työnantajan odottavat tilintarkastajilta. Tilintarkastajan täytyy toimia huolellisesti, rehellisesti sekä objektiivisesti työtehtävissään, mutta edellytyksenä näille on hankitun ammattitaidon ylläpitäminen eli ammatillinen pätevyys. Ammattitaidon ylläpitäminen koskee tiedon ja taidon vaadittavan tason ylläpitämistä, näillä saavutetaan myös tunnollinen ammatillisesti pätevä ja huolellinen tilintarkastaja. (Tomperi 2018, s. 14)

Tilintarkastajien ammattitaito tulee tutkintojen, työkokemuksien sekä opintojen kautta, mutta ammattieettisten periaatteiden noudattaminen vaatii tarkkuutta ja päämäärätietoisuutta. Tilintarkastajan täytyy kunnioittaa salassapitovelvollisuutta eli ammattiinsa ja toimeksiantoonsa liittyvät tiedot täytyy pysyä luottamuksellisina läpi tilintarkastajan työuran. Luottamuksellista tietoa ei saa käyttää tilintarkastajan hyödyksi eikä myöskään kolmansien osapuolten henkilökohtaisiksi eduiksi. (Tomperi 2018, s. 14)

Tilintarkastaja edustaa itseään, työnantajaansa, muita tilintarkastajia ja muita tilintarkastukseen liittyviä tahoja omalla käyttäytymisellä, näistä syistä ammatillinen käyttäytyminen on osa tilintarkastajan eettisiä periaatteita tilintarkastajana toimimisessa ja tilintarkastajan maineen nuhteettoman kuvan ylläpitämisestä riippumattomana tarkastajana ja asiantuntijana. Ammatillinen käyttäytyminen tarkoittaa tilintarkastukseen liittyvien lakien ja määräysten noudattamista tilintarkastajalle ominaisella laadukkaalla asiantuntijaisuudella. Tilintarkastajan tulee välttää ammattikuntaa heikentävää toimintaa ja aina toimia ammattieettisten periaatteiden valossa lisäksi tilintarkastajana ei tule esittää liioiteltuja väitteitä taidoistaan, osaamisestaan tai tarjoamista palveluista eikä kokemuksestaan. Tilintarkastaja ei saa ajaa omaa etuaan esittäen väheksyviä väitteitä toisten suorittamista työstä. (Tomperi 2018, s. 14)

Ammattieettisiä periaatteita noudattaessa tilintarkastajan täytyy itsekriittisesti tarkkailla uhkia, jotka voivat vaikuttaa työn suorittamiseen negatiivisesti. Uhkia tilintarkastuksen suorittamiseen ammattieettisten periaatteiden ja hyvän tilintarkastustavan mukaisesti voidaan lukea esimerkiksi intressin uhka, oman työn tarkastamisen uhka, asian ajamisen uhka, läheisyyden uhka ja panostuksen uhka. (Fraktman 2019)

5 TILINTARKASTAJAN VASTUU

Tilintarkastaja on vastuussa omasta toiminnastaan ja sen moitteettomuudesta sekä tilintarkastajan toimintaa ohjaavista asetuksista, määräyksistä ja lakipykälästä. (Tomperi 2018, 147) On tilintarkastajan oman etunsa mukaista suorittaa työnsä lainmukaisesti ja vastaa toiminnastaan toimeksiantajalleen sekä sivullisille. Tilintarkastajaa asettaessa vastuuseen on muistettava, että tilintarkastus inhimillinen työ ja virheet ovat osa inhimillisyyttä eikä kukaan kykene täydellisyyteen. Arvioidessa syyllisyyttä jokainen tapaus käsitellään yksityiskohtaisesti. (Horsmanheimo & Steiner 2017, s. 499)

Tilintarkastajan vastuut jaetaan kolmeen osaan, ensimmäisenä tutustutaan kurinpidolliseen vastuuseen. Kurinpidollisenvastuuta tutkiessa tarkastellaan tilintarkastajan toiminnan moitittavuutta. Toiminta voi olla moitittavaa ilman näkyviä tai konkreettisia seurauksia, esimerkkinä seuraavaa, vaikka taloudellista vahinkoa ei syntyisi voidaan silti todeta, että toiminta on ollut moitittavaa. Seuraavaksi vastuuksi lajitellaan vahingonkorvausvastuu, joka tulee ilmi vahingon tapahtuessa. Täytyy muistaa, että tilintarkastajan joutuessa vahingonkorvausvastuuseen edellyttää se aina vahingon tapahtumista. Tilintarkastajan syyllistyessä rikoslain tai muun lain rikkomiseen ja niiden lakien perusteella voidaan katsoa teon olevan rangaistava tai kohdistuu laiminlyöntiin, näissä tilanteissa tilintarkastajaan kohdistuu rikosoikeudellinen vastuu teoistaan. Rikosoikeudellinen vastuu kulminoituu tilintarkastajaan kohdistetut vastuut ja on vastuista vakavin ja rangaistukset voivat olla astetta ankarampia. (Tomperi 2018, s. 147-152)

5.1 Kurinpidollinen vastuu

Tilintarkastus valvonnan kautta voidaan asettaa tilintarkastusyhteisöjä ja tilintarkastajia kurinpidolliseen vastuuseen ja määrätä tapauskohtaiset seuraamukset. Kurinpidollisesta vastuusta säädellään tilintarkastuslain 7 luvussa, missä on myös määrätty valvonnan suorittava elin (Patentti- ja rekisterihallitus). Valvonta kohdistuu ammattitaidon säilyttämiseen, tilintarkastusta koskevien säännösten ja määräysten noudattamiseen ja muiden tilintarkastus ohjeiden kunnioittamiseen. Kurinpidollisia sanktioita ei lueta rangaistuksiksi, tämä pohjautuu sanktion oikeudelliseen luonteeseen. Seuraamukset ovat moitteita, jotka kohdistuvat tilintarkastajan toimintaan. Moitteita annettaessa arvioidaan tilintarkastajan toimintaa, jos toiminta katsotaan olevan moitteellista liittyen hyvään tilintarkastustapaan, ammattieettisten periaatteiden tai kansainvälisten standardien noudattamiseen tai etenkin noudattamattomuuteen. Yleensä valvonnan suorittavan elimen kannanotto toiminnan moitittavuudesta tulee ulkopuolisen osapuolen tekemän kantelun perusteella, lisäksi tilintarkastusvalvonta käsittelee asioita oma-aloitteisesti. (Tomperi 2018, s. 147-152)

Kurinpidollisista seuraamuksista eli sanktioista säädellään tilintarkastuslaissa luvussa 10. Erilaisia kurinpidollisia seuraamuksia, jos tilintarkastajan toiminta tutkinnan jälkeen katsotaan moitteelliseksi ovat huomautus, varoitus, hyväksymisen peruminen ja määräaikainen kieltäminen tilintarkastajana toimimisesta. Huomautus annetaan, jos tilintarkastaja toimii tilintarkastuslain tai siihen yhdistettävien säännösten vastaisesti tai muun tilintarkastusta koskevan säännösten vastaisesti. Huomautus on seuraamus lievästä moitittavuudesta, asia on yleensä taloudellisesti vähämerkityksellinen tai siihen liittyy moitittavuutta lieventäviä seikkoja. Tilintarkastuslautakunta voi antaa huomautuksen sijaan varoituksen, jos huomautus katsotaan kyseisen tapauksen yhteydessä olevan liian lievä sanktio. Tilintarkastajan saadessa useita varoituksia tai huomautuksia samankaltaisesta toiminnasta voidaan niiden perusteella myös pohtia sanktioksi hyväksymisen peruuttamista. (Tomperi 2018, s. 147-152; Horsmanheimo & Steiner 2017, s. 542-543)

Tilintarkastajalta voidaan kurinpidollisena sanktiona peruuttaa hyväksyminen. Tilintarkastuslautakunta peruuttaa hyväksymisen, kun tilintarkastaja tahallaan toimii tilintarkastuslain tai muun tilintarkastusta koskevien säännösten vastaisesti. Peruuttamisen päätöksen tekee Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastuslautakunta, jonka asema on säädetty tilintarkastuslaissa. Hyväksymisen peruuttaminen voidaan perustella myös, jos tilintarkastajan moitinta johtuu törkeästä huolimattomuudesta. Hyväksymisen peruuttamista kurinpidollisena seuraamuksena pidetään ankarana sanktiona, jos tilintarkastuslautakunta katsoo sen olevan liian ankara, voidaan tilintarkastajalta kieltää tilintarkastuksen suorittaminen enintään kolmeksi vuodeksi, kolmen vuoden toimintakieltä on kuitenkin vaikea soveltaa tilanteissa, missä hyväksymisen peruuttaminen olisi liian ankara, sillä kolmen vuoden toimintakieltä on jo itsessään hyvin ankara. Lopulliseen päätökseen, minkä tilintarkastusvalvonta antaa voi hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta. Päätöksen tyytymättömyydestä ja kohtuullisuudesta, minkä hallinto-oikeus antaa voi valittaa ja tämä valitus käsitellään korkeimmassa hallinto-oikeudessa. (Tomperi 2018, s. 147-152; Horsmanheimo & Steiner 2017, s. 545-547)

5.2 Vahingonkorvausvastuu

Tilintarkastajan korvausvastuuseen sovelletaan myös tietyissä tilanteissa vahingonkorvauslakia (412/74). Tilintarkastajan korvausvastuuta koskee koko vahingon määrä kokonaisuudessaan. Tilintarkastajan vahingonkorvausvastuu katsotaan olevan vahingon tuottaman vahingon kokonaismäärän korvaaminen. Taustalla on ajatus vahingon kärsivän osapuolelle annettavan korvauksen vaikutuksesta, jolla vahingonsaaja saatetaan tilanteeseen, missä vahinkoa ei vielä ollut syntynyt. Vahingonkorvausvastuuseen joutuminen edellyttää tilintarkastuslain mukaan konkreettisen vahingon syntymistä. (Horsmanheimo & Steiner 2017, s. 499-507)

Tilintarkastaja voi joutua vahingonkorvausvastuuseen, jos itse tilintarkastaja tai hänen apulaisensa on aiheuttanut tahallaan tai huolimattomuudellaan vahinkoa. Tilintarkastajan toiminta perustuu hyvään tilintarkastustapaan ja täytyy muistaa, että vahingonkorvausvelvollisuus täyttyy, vaikka tilintarkastustyö olisi suoritettu tilintarkastustyölle ominaisia ammattiperiaatteita ja asianmukaisia säädöksiä kunnioittaen. Esimerkiksi, jos tilintarkastaja ei ole antanut huomautusta tilintarkastuskertomuksessaan, vaikka huomautukselle olisi selvästi löydetty syytä. (Tomperi 2018, s. 147-152)

Seuraavaksi esimerkki tilintarkastajan toimista, jotka voivat johtaa tilintarkastajan korvausvelvollisuuteen:

”Tilintarkastaja antaa virheellisen lausunnon tilintarkastuskertomuksessa, siitä, että tilinpäätös on laadittu voimassa olevien säännösten mukaa. Lausunto osoittautuu myöhemmin virheelliseksi ja yhtiö kärsii sen johdosta vahinkoa. Tilintarkastaja voi joutua korvausvelvolliseksi ainakin sillä perusteella, että vahinkoa on seurannut toiminnasta tilintarkastajana.” (Horsmanheimo & Steiner 2017, s. 506)

Vahingonkorvausvastuu syntyy esimerkiksi, jos on syntynyt vahinko ja tämä voidaan mitata rahallisesti, vahinko on tilintarkastajan itse aiheuttama tai jos tilintarkastaja teoilla tai tarkastuksen laiminlyönnillä on todistettava yhteys vahingon syntymiseen. Vahingonkorvausvastuu tilintarkastajalla voi kohdistua tarkastuksen toimeksiantajaa kohtaan eli tilintarkastuksen toista osapuolta (tilintarkastusasiakkaana olevaa yhteisöä kohtaan) tai tilintarkastusasiakkaan henkilöitä (osakkaita, jäseniä, velkojia, yhtiömiehiä, tavarantoimittajaa tai muita kärsineitä osapuolia), jotka vahingosta ovat joutuneet kärsimään. (Tomperi 2018, s. 147-152)

Tilintarkastajille suunnatulla vastuuvakuudella valmistaudutaan mahdollisiin korvauksiin, vastuuvakuuden perusteena on tarkastajan toiminnan moitittavuuden syvyys. Edelle mainittu syvyys määrittää vakuuden suuruuden, jos vahingonkorvausta tilintarkastajalta vaaditaan aiheuttamastaan vahingosta. (Tomperi 2018, s. 147-152)

5.3 Rikosoikeudellinen vastuu

Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajaan kohdistuu rikosoikeudellinen vastuu, kun tilintarkastaja todettaan syylliseksi tekoon, joka koetaan rangaistavaksi rikosoikeudellisen vastuun silmissä. Rikosoikeudellinen vastuu syntyy vain, jos teko tai laiminlyönti on tahallista. Tilintarkastaja joutuu syytteeseen tuomioistuimessa ja siellä hänet saatetaan tuomita teosta rankaistavaksi. Rikosoikeudellisen vastuun silmissä syylliseksi todettaessa rangaistus tai seuraamus perustuu lakiin. (Tomperi 2018, s. 147-152; Horsmanheimo & Steiner 2017, s. 527)

Tilintarkastuskertomusta koskevien säädösten rikkominen lasketaan tilintarkastusrikokseksi, jos tekoa ei lasketa vähäiseksi. Tilintarkastusrikoksesta

edellisten perusteiden mukaan voidaan määrätä rangaistukseksi sakoista jopa vähintään kahden vuoden vankeuteen. Teon ollessa vähäinen on rangaistuksena vain sakkoja, tämä tulkitaan tilintarkastusrikkomukseksi. (Tomperi 2018, s. 147-152)

Tilintarkastajan ammattinimekkeen tai muun nimikkeen käytöstä mistä seuraa virheellisesti kuva henkilön olevan tilintarkastaja, jolle ei löydy asi-aankuuluvia perusteita tai oikeutta nimekkeen käytölle, voidaan tästä teosta tuomita rangaistukseksi sakkoja. (Tomperi 2018, s. 147-151)

Rangaistavaksi teoksi lasketaan myös salassapitovelvollisuuden noudattamatta jättäminen. Salassapitorikkomukseksi katsotaan, jos salassapitovelvollisuudesta huolimatta paljastaa salaista tietoa, minkä on saanut tietää asemansa johdosta tai ollessaan työtehtävissään tilintarkastajana. Lisäksi salaisen tiedon hyödyntäminen oman etunsa hyödyksi tai toisen hyödyksi. (Horsmanheimo & Steiner 2017, s. 529-531)

Tilintarkastusrikoksesta rankaistetaan sakolla tai enintään kahden vuoden vankeudella. Tilintarkastusrikokseksi lasketaan teko, joka on tehty tahallisesti eikä ole vähäinen. Tilintarkastusrikokseksi ei katsota tekoa mikä on syntynyt vahingon, epähuomion tai muun huolimattomuuden johdosta. Tilintarkastusrikoksesta säädetään rikoslaissa. (Horsmanheimo & Steiner 2017, s. 530)

6 TILINTARKASTUSVALVONTA

Valvonnasta huolehtii tilintarkastuksen ja tilintarkastajien osalta Patentti- ja rekisterihallitus, tehtävästä PRH on vastannut vuodesta 2016 lähtien. Vuosittaiset tilintarkastajatutkinnot on järjestetty PRH:n toimesta. Tilintarkastusvalvontaan kuuluu myös tilintarkastuksen laadun tarkkailua, ennakoon laaduntarkastuksilla ja myös tutkinnan kautta jälkikäteen. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

PRH toimii Suomessa vastaavana viranomaisena tilintarkastuksen kansainvälisestä valvontayhteistyöstä. Tilintarkastusvalvonnassa itsenäisenä ratkaisutoiminnassaan toimii tilintarkastuslautakunta. Tilintarkastusvalvonta vastaa myös tilintarkastuksen yleisestä ohjauksesta sekä tämän kehittämisestä. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

Tilintarkastusvalvonnassa toimiva tilintarkastuslautakunta on itsenäinen ratkaisutoiminnassaan. Lautakunnan tehtäviin kuuluu tilintarkastuksen yleinen ohjaus ja kehittäminen. Osa lautakunnan tehtävistä on antaa varoituksia ja huomautuksia, lautakunta tekee myös hyväksymisten peruuttamisia sekä lisäksi luo ratkaisuja oikaisuvaatimukseen ja muutoksenhaakuun. Lautakunta koostuu Puheenjohtajasta, varapuheenjohtajasta, jäsenistä ja pysyvistä asiantuntijoista. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

Tilintarkastajarekisteri on julkinen rekisteri, joka on PRH:n ylläpitämä. Rekisteriin merkitään tilintarkastuslaissa (1141/2015) ja valtioneuvoston asetuksessa (1377/2015) asetetut tiedot. Tilintarkastajarekisteriin tehdyistä erilaisista merkinnöistä voi sähköisesti saada tietoja sekä todistuksia ja otteita. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

Rekisteristä voidaan hakea tietoja tilintarkastajista tilintarkastajahauulla. Hauulla voidaan hakea Suomessa toimivia tilintarkastajia sekä tilintarkastusyhteisöjä. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

6.1 Kansainvälinen yhteistyö

PRH toimii Suomessa vastaavana viranomaisena tilintarkastuksen kansainvälisestä valvontayhteistyöstä. PRH kuuluu pohjoismaisiin tilintarkastusalan valvojiin, jotka kokoontuvat kerran vuodessa. Eurooppalaiseen yhteistyöhön kuuluu jäsenyys eurooppalaisen tilintarkastusalan valvontaeliimeen CEAOB:n (Committee of European Auditing Oversight Bodies). PRH tilintarkastusvalvontaan kuuluvat virkamiehet osallistuvat CEAOB:n erilaisiin työryhmiin. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

EU-säännöksiin perustuen PRH:lla on velvollisuus kerätä ja koota kansallisia seurantaraportteja tilintarkastusalan markkinoilta, raportit ovat EU-tason tietotokantaa varten. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

CEAOB:n lisäksi PRH on jäsenenä maailmanlaajuisessa IFIAR (International Forum of Independent Audit Regulators) järjestössä ja sen työryhmissä. Lisäksi PRH:n tilintarkastusvalvonta tekee valvontayhteistyötä Sveitsin FAOA:n (Federal Audit Oversight Authority) kanssa sekä USA:n PCAOB:n (Public Companies Accounting Oversight Board). (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

6.2 Laaduntarkastukset

Laaduntarkastukset ovat tavanomainen osa tilintarkastajien jatkuvaa valvontaa. Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajan on huolehdittava laadustaan tilintarkastustyössä sekä osallistuttava PRH:n määäämiin laaduntarkastuksiin.

PRH tekee laaduntarkastuksia varmistuakseen tilintarkastusyhteisöjen ja tilintarkastajien toimivan asianmukaisesti. Tavoitteena on myös varmistua, että suoritettu tilintarkastustyö on tilintarkastuslain mukaista ja noudattaa hyvää tilintarkastustapaa sekä on muuhun lainsäädäntöön perustuvien vaatimusten mukaista. Laaduntarkastuksen tavoitteena on myös tarkastaa tehtyjen johtopäätösten ja annettujen tilintarkastuskertomuksien tukena olevan tarpeeksi tilintarkastusevidenssiä. Osana hyvää tilintarkastustapaa on kansainvälisten tilintarkastusstandardien noudattaminen, ja tätä arvioidaan osana hyvää tilintarkastustapaa. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

Laaduntarkastukseen määrätään PRH:n toimesta. Laaduntarkastukseen voidaan määrätä vähintään joka kolmas vuosi tilintarkastaja, tilintarkastusyhteisö tai päävastuullinen tilintarkastaja, jonka tehtävänä on tarkastaa yleisen edun kannalta merkittävää yhteisöä. Vähintään joka kuudes vuosi voidaan määrätä laaduntarkastukseen muiden yhteisöjen tilintarkastajat. Laaduntarkastukseen määrättäessä ei asiaan ole muutoksenhakuoikeutta. (Patentti- ja rekisterihallitus n.d.)

7 LAINSÄÄDÄNNÖN VAIKUTUS TILINTARKASTAJAN AMMATTIPOLKUUN

Tilintarkastajan ammattipolun eri vaiheisiin vaikuttavat seikat pohjautuvat usein kirjoitettuun lainsäädäntöön missä säädellään ja määritellään erilaisien vaatimusten laajuus ja merkitys. Lainsäädäntö on merkittäväällä tavalla mukana tilintarkastajaksi tulemistä sillä se vaikuttaa monella tavalla mitä tilintarkastajalta vaaditaan, kuka voi olla tilintarkastaja sekä miten tilintarkastajaksi tullaan. Lainsäädännön roolia tilintarkastajan ammattipolun kannalta on vaikea selittää, mutta lakien sisältö auttaa ymmärtämään mitä seikkoja lainsäädäntö säätelee liittyen tilintarkastajan ammattipolkuun.

7.1 Tilintarkastuslaki 2015/1141

Tilintarkastuslaki sisältää paljon kohtia tilintarkastukseen liittyen tutkimus keskittyi tilintarkastajan ammattipolkuun vaikuttaviin lukuihin. Tilintarkastuslain neljännessä luvussa keskitytään tilintarkastajaan liittyviin säännöksiin, luku neljä koskee tilintarkastajaa heidän ammattieettisten periaatteiden kannalta ja kuinka tilintarkastajan on suoritettava työnsä. Tilintarkastajaa veloitetaan ammattitaidon ylläpitämisestä sekä kehittämisestä tilintarkastuslaissa. Hyvän tilintarkastustavan noudattamista, laadunvarmistamisesta sekä tilintarkastajan riippumattomuudesta kerrotaan tilintarkastuslain luvussa neljä. Tilintarkastajan esteellisyys ja riippumattomuus ovat tilintarkastuslaissa laajasti selitetyjä säännöksiä ja vaikuttaa laajalti tilintarkastajan ammattiin. Lisäksi tilintarkastuslain neljännessä luvussa säädetään tilintarkastajiin kohdistuvasta salassapitovelvollisuudesta. (Tilintarkastuslaki 2015/1141, 4. luku)

Tilintarkastajan ammattipolun yksi merkittävimmistä vaiheista on tilintarkastustutkinnon suorittaminen sekä tilintarkastajaksi hyväksyminen. Tilintarkastuslain kuudennessa luvussa määritetään HT-tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä sekä KHT- ja JHT -erikoispätevyyden hyväksymisedellytyksistä. Tilintarkastus tutkintoihin liittyen tilintarkastuslaissa määritetään luvussa kuusi, mitä tilintarkastustutkintoon osallistuvilta vaaditaan. Luvussa kuusi määritellään esimerkiksi kuka voi osallistua KHT- ja JHT-erikoistumistutkintoihin. Tilintarkastuslain luvussa kuusi määritellään tilintarkastajan ammattipolkuun liittyviä asioita kuten tilintarkastajan hyväksymisen lakkauttamista ja palauttamista. (Tilintarkastuslaki 2015/1141, 6. luku)

Tilintarkastuslaissa määritellään seitsemännessä luvussa tilintarkastuslautakunnasta, tilintarkastusvalvonnasta sekä laadunvalvonnasta. Edellä mainitut seikat eivät suoranaisesti vaikuta tilintarkastajan ammattipolkuun, mutta ohjaavat toimintaa mihin tilintarkastaja työssään ryhtyy. Tilintarkastuslain seitsemännessä luvussa määritellään vielä tutkintojen sekä kokeiden järjestämisen vastuusta ja siitä mikä taho tutkinnot, kokeet ja lisätehtävät laativat. (Tilintarkastuslaki 2015/1141, 7. luku)

Tilintarkastajan ammattipolkuun vaikuttaa tilintarkastajan vastuut ja seuraamukset ja näistä säädetään tilintarkastuslain kymmenennessä luvussa. Tilintarkastuslain kymmenennessä luvussa määritellään lisäksi seuraavista seikoista, kuten hyväksymisen peruuttamisesta, määräaikaisesta kiellosta toimia tilintarkastajasta sekä erilaisten huomautuksien ja varoitusten määrityksistä. Tilintarkastuslaki säätelee myös seuraamuksia päätettäessä huomioon otettavista seikoista ja vahingonkorvausvelvollisuudesta. (Tilintarkastuslaki 2015/1141, 10. luku)

7.2 Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä 1142/2015

Tilintarkastajan ammattipolun keskeisimpiä vaiheita ovat opinnot sekä tilintarkastustutkinnot. Tilintarkastustutkintojen sekä opintojen sisällöt sekä hyväksymisen saavuttaminen ovat lain keskeisimpiä seikkoja, lainsäädäntö vaikuttaa tilintarkastajan ammattipolkuun laajasti tutkintojen sekä opintojen osalta. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä 1142/2015)

Laki työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä 1142/2015 määrittelee HT-, KHT- ja JHT-tilintarkastustutkintojen opintojen sisältöjen edellytyksistä ja opintojen laajuudesta. Ensimmäisessä luvussa määritellään opintojen laajuutta sekä sisältöä. Lain toisessa luvussa säädetään käytännön kokemuksen vaatimuksista. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä 1142/2015)

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä 1142/2015 luvussa kolme määritellään tilintarkastustutkintojen sisällöstä. Neljäs luku koskee hyväksymismenettelyä koskevia vaatimuksia. Tilintarkastajan ammattipolun kannalta laki on merkittävässä osassa tutkintojen sekä opintojen kannalta. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä 1142/2015)

8 URAPOLKUESIMERKKEJÄ JA POHDINTAA

Suomen Tilintarkastajat & ST-Akatemia julkaisee tilintarkastajille sekä tilintarkastuksen asiantuntijoille kohdistettuja urapolku blogikirjoituksia. Blogijulkaisuissa tarkastellaan erilaisten taustojen kautta tilintarkastajaksi tulleita ja heidän matkaansa. Lisäksi tutkimuksessa tutkittiin esimerkkejä urapoluista Suomen Tilintarkastajat ry:n kampanjan ”#tunnetilintarkastajasi” kirjoituksista.

Tutkimukseen otettiin neljä urapolkutarinaa tutkittavaksi. Tarkoituksena on tutustua erilaisiin urapolkuihin ja niiden eroavaisuuksiin. Esimerkkien avulla pyritään selvittämään kuinka tilintarkastajan tittelin voi saavuttaa. Lyhyen esittelyn jälkeen pohditaan urapolkujen taustaa ja niiden merkitystä tilintarkastajaksi tulemisen kannalta.

8.1 Tilitoimiston kautta tilintarkastajaksi

Ensimmäisessä urapolkuesimerkissä tutkitaan Sari Naukkarisen tarinaa. Koulutukseltaan hän on merkonomi (1989) ja tradenomi (2012) sekä hän omaa pitkän ja laajan kokemuksen taloushallinnon tehtävistä tilitoimistoista, joissa tehtävät ovat olleet hyvinkin monipuolisia. Tavoitteena Sarilla on vielä HT-tutkinnon suorittaminen sekä mahdollisesti KHT-erikoistutkinnon suorittaminen. (Kähkönen, 2019)

Tilintarkastajan opintovaatimuksien ovat laajat sekä tilintarkastajalta vaaditaan käytännön kokemusta, joka soveltuu alalle. Pitkällä työkokemuksella voidaan saavuttaa vankka pohja tilintarkastukseen liittyviin tehtäviin. Erilaisten työtehtävien kautta voidaan päätellä, että laajasta kokemuksesta on suuri hyöty tässä esimerkissä. Pitkällä kirjanpidon kokemuksella sekä alan työympäristön kokeneena Naukkarisella onkin vahva ymmärrys alasta ja polku tilintarkastajaksi on selkä. Kokemuksella on tässä tapauksessa yhtä suuri merkitys kuin koulutuksella eli opinnoilla. Urapolkuesimerkin avulla voidaankin todeta, että kouluttautuminen pitkän työkokemuksen jälkeen ja tätä kautta siirtyminen tilintarkastajaksi on mahdollista, ja kokemus tuo erilaista perspektiiviä tilintarkastajana toimimiseen. (Kähkönen, 2019)

8.2 Opintojen kautta tilintarkastajaksi

Hanna Yli-Tuomolan tie tilintarkastajaksi alkoi Vaasan yliopistossa vierailusta tilintarkastusyriytykseen. Opiskelu yliopistossa suuntautui Hannalla aluksi laskentatoimeen ja rahoitukseen. Yli-Tuomola valmistui tilintarkastuksen maisteriohjelmasta kauppatieteiden maisteriksi. Harjoittelun kautta Yli-Tuomola päätyi töihin samaan yritykseen. Nykyään hän on HT-tutkinnon omaava tilintarkastaja. (Suomen Tilintarkastajat n.d.)

Tässä esimerkissä tilintarkastajan ammattipolku alkoi opinnoista. Urapolku alkaa suorittamalla tilintarkastajille ominaisia opintoja kuten laskentatoimi. Hanna Yli-Tuomola mainitsee, että Vaasan Yliopistossa oleva tilintarkastuksen maisteriohjelma ja laskentatoimen opinnot ovat tilintarkastajalle juuri sopivia opintoja. Hannan urapolku jatkui harjoittelulla tilintarkastusyriyksessä. Kokemuksen sekä opintojen avulla ammattipolku vei hänet lopulta HT-tilintarkastustutkintoon. Urapolkua nähdään hyvinkin selkeänä, opintojen avulla hankitut tiedot ja taidot syventyivät työelämässä, sekä lisäkouluttautuminen edes auttoi lupaavaa alkua tilintarkastajan uralla. (Suomen Tilintarkastajat n.d.)

8.3 Ura tilintarkastajaksi varmistui työelämässä

Erno Alho oli opintojensa alkuvaiheissa aluksi kiinnostunut markkinoinnista, mutta kirjanpidon ja laskentatoimen perusopinnot saivat aikaan uudenlaisen kuvan työurasta. Koulutukseltaan hän on tradenomi ja myöhemmin hän on suorittanut HT-tutkinnon. Opintojen aikana ura tilintarkastuksesta kävi Ernon mielessä, mutta opintojen kautta hän kuitenkin ryhtyi kirjanpitäjäksi. Työelämän kokemuksien kautta hän päätyi kuitenkin suorittamaan jatko-opintoja, ja tarkoituksena hänellä oli tilintarkastajan opintovaatimusten täyttäminen ja myöhemmin hän suorittikin HT-tutkinnon. Kirjanpitäjän työt toimivat loistavasti Ernon mukaan ponnahduslautana kohti tilintarkastajan uraa. Nykyisin Erno Alho työskentelee KPMG OY Ab:lla HT-tilintarkastajana. (Suomen Tilintarkastajat n.d.)

Urapolku alkoi Ernolla tradenominopinnoista. Tradenomin taloushallinnonopinnot luovat käytännönläheisen pohjan ammattipolulle kohti tilintarkastusta. Tradenomiopintojen kautta on mahdollista siirtyä jatko-opintoihin ja hankkia tarvittavat opintovaatimukset HT-tilintarkastustutkintoa varten. Kirjanpitäjän kokemus auttoi Ernoa hänen matkallaan kohti tilintarkastusta. Tilintarkastajan ammattipolkua tarkastellessa kirjanpitäjän kokemus edesauttoi Ernoa merkittävästi ja tuo tilintarkastajalle syvempää ymmärrystä yrityksen kirjanpidon käytännön toteutuksesta ja auttaa tilintarkastajantehtävissä. (Suomen Tilintarkastajat n.d.)

8.4 Toiselta puolelta pöytää tilintarkastajaksi

Terhi Latvalan tie alkoi kansantaloustieteestä ja päätyi lopulta laskentatoimenopintoihin. Tilintarkastuksenopintoja suorittaneen Latvalan työura alkoi kuitenkin toiselta puolelta pöytää talousassistenttina. Työkokemuksen avulla Latvala ylentyi talouspäälliköksi. Työmaailmassa kohdatessaan ja tehdessään töitä tilintarkastajien kansaa Latvalan arvostus ammattia kohtaan kasvoi, joka sai hänet lopulta ryhtymään itse tilintarkastajaksi. Nykyään Terhi Latvala toimii KHT-tilintarkastajana. (Suomen Tilintarkastajat n.d.)

Latvalan tie tilintarkastajaksi alkoi opinnoista, mutta päättyi valmistuttuaan kuitenkin muihin tehtäviin. Työkokemuksen aikana tehtyjen havaintojen kautta Latvala teki päätöksen kuitenkin siirtyä tilintarkastajan tehtäviin. Kirjoituksen mukaan ammattipolku oli haastava, mutta mahdollinen. Laskentatoimenopinnot tekivät siirtymästä helpomman. Laskentatoimenopinnot kuuluvat tilintarkastajien opintovaatimukseen. (Suomen Tilintarkastajat n.d.)

9 JOHTOPÄÄTÖKSET TILINTARKASTAJAN AMMATTIPOLUSTA

Tutkimusta tilintarkastajan ammattipolusta tehtiin tilintarkastajaksi pyrkivän näkökulmasta. Tutkimusta tehtiin tilintarkastajan opinnoista ja tutkimuksista, jotka ovat tilintarkastajille pakollisia, ja näistä pyrittiin selvittämään monipuolinen sekä informatiivinen kuva tilintarkastajan ammattipolkua varten. Tutkiessa ammattipolkua tilintarkastajaksi selvisi, että tilintarkastajalle pyrkivälle on oleellista tietää tilintarkastajan vastuut sekä ne tahot, jotka valvovat tilintarkastajia. Oleellista on myös ammattieettisten periaatteiden sisäistäminen, jotka vaikuttavat etenkin kokemusvaiheessa. Tilintarkastajan ammattipolkuun vaikuttaa lisäksi lainsäädäntö, joka säätelee tutkintojen opintovaatimuksia.

Tilintarkastajan ammattipolku voidaan jakaa tutkimuksen jälkeen kolmeen eri vaiheeseen. Tutkimuksen jälkeen nähdään, että ammattipolun alkaa usein opinnoilla. Tilintarkastajille on kaikille yhteistä perustaitojen sekä tietojen hankkiminen. Tilintarkastajaksi pyrkivältä vaaditaan laajat opintovaatimukset alaan soveltuvilta teemoilta. On tutkimuksen kautta selvää, että tämä on iso osa tilintarkastajaksi tulemistä ja päätös tulee tehdä hyvissä ajoin opintojen laajuuden takia, mikäli aikoo pyrkiä tilintarkastajaksi. Tarvittavat opintovaatimukset voi tilintarkastajaksi pyrkivä hankkia ammattikorkeakoulusta tai yliopistosta.

Opintojen kautta tilintarkastajan ammattipolkua voi jatkaa eri tavoin, ja tämä riippuu opintojen laajuudesta. Ammattikorkeakoulupolun valinnut jatkaa jatko-opinnoilla tai siirtyy työelämään. Yliopiston kauppatieteiden maisterin suorittaneen nähdään siirtyvän työelämään tilintarkastustutkintoa varten tarvittavan käytännön kokemuksen vuoksi. Seuraavaksi päästään siirtymään seuraavaan vaiheeseen tilintarkastajan ammattipolussa.

Tilintarkastajan tutkinto on tilintarkastajan ammattipolkua tutkiessa avainasemassa ajatellen tilintarkastajan uraa. Tilintarkastustutkintoa varten tarvittavien opintovaatimuksien ja käytännön kokemuksen jälkeen siirrytään suorittamaan tilintarkastajille suunnattua perustutkintoa, joka on HT-tilintarkastajatutkinto. Työkokemuksen sekä opintovaatimuksien saavuttaessa tilintarkastajatutkinto merkkää tilintarkastajan ammattipolun tärkeintä merkkipaalua. Tilintarkastustutkinto on saavutettu vuosien pitkäjänteisyydellä ja päättäväsyydellä. Tutkintokokeen hyväksytysti suorittanut saa käyttöönsä tilintarkastajan ammattinimikkeen. Tilintarkastaja saattaa palata urallaan tilintarkastustutkintoihin, jos hän täyttää vaaditut kriteerit KHT- tai JHT-erikoistutkintoihin.

Tutkimuksen näkökulmaa (tilintarkastajan ammattipolku) miettiessä tässä vaiheessa todetaan, että osaan tutkimuskysymyksistä on vastattu. Ammattipolku koostuu pääpiirteittään opinnoista, käytännön kokemuksesta sekä tilintarkastustutkinnoista. Tutkimuksessa selvitettiin myös mitä tilintarkastajaksi tuleminen vaati tutkintojen ja opintojen lisäksi.

Tilintarkastajaksi tuleminen vaatii tilintarkastajanvastuiden ja periaatteiden tiedostamista ja sisäistämistä. Tilintarkastajan ammattipolkuja tutkiessa selvisi tutkimustuloksien kautta tilintarkastajan ammattipolun sisältävän ammattieettisten periaatteiden sisäistämistä ja työn kuvaan kuuluvien vastuiden todellista ymmärtämistä. Tilintarkastajien ammattipolkuun vaikuttaa myös tilintarkastajia valvovan elimen tehtävien tiedostamista sekä lainsäädännön vaikutusta ammattipolkuun.

Tilintarkastajan ammattiin tui erilaisia vastuita, ja tilintarkastajaksi pyrkivän on syytä selvittää ja ymmärtää miten heidän työtään valvotaan ja miten seuraamukset voivat vaikuttaa heidän elämäänsä. Ammattipolku koostuu opintojen, tutkintojen ja käytännön kokemuksen lisäksi tilintarkastajan vastuiden tiedostamisesta sekä vastuullisten työtapojen sisäistämisestä. Tilintarkastajan ammattiin kohdistuu niin kurinpidollisia, rikosoikeudellisia ja vahingonkorvausvastuita. Seuraamukset saattavat olla vakavia ja niitä tulee kunnioittaa omalla toiminnalla. Tilintarkastajia valvoo tilintarkastuslautakunta, ja lautakunnan vastuulla on valvonnan lisäksi tilintarkastutkintojen järjestäminen sekä kokeiden tarkastaminen. Tilintarkastuslautakunta toimii aktiivisesti tilintarkastajan ympärillä läpi heidän työuransa ja on myös tärkeä osa tilintarkastajan ammattipolkuja.

Tilintarkastajan ammattiin valmistaudutaan edellä vastuiden ja periaatteiden tiedostamisella. Tilintarkastajilta veloitetaan työtehtävissään ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja nuhteetonta toimintaa. Tilintarkastajilta vaadittavien ammattieettisten periaatteiden noudattaminen on yhtä tärkeää kuin opintovaatimukset ja käytännön kokemus.

Lainsäädäntö on tilintarkastajan käytännön työn kannalta suuri tekijä, mutta myös vaikuttaa tilintarkastajan ammattipolkuun. Tilintarkastajaksi pyrkivän opintovaatimukset määritetään laissa. Lain säädetyt määräykset koskevat opintojen laajuutta ja sisältöä. Tilintarkastustutkintojen sisältö on lainsäädännön määrittelemä, lainsäädäntö ohjaa myös tutkintoja järjestävän elimen toimintaa.

Tilintarkastajan ammattipolkuun kuuluu myös opintojen ja työkokemuksen kautta saatujen taitojen ylläpitäminen ja kehittäminen. Tilintarkastajan ammattipolku ei todellisuudessa päätykään tilintarkastustutkintoon vaan jatkuu läpi tilintarkastajan työuran. Tilintarkastajan ammatillisten taitojen kehittäminen ja ylläpitäminen nähdään jatkuvana prosessina eikä sitä voida rajata tiettyyn ajanjaksoon tilintarkastajan ammattipolussa.

Tilintarkastajaksi tuleminen vaatii päämääräisyyttä, pitkäjänteisyyttä ja päättävyyttä. Opintojen ja käytännön kokemuksen kautta tilintarkastaja täyttää kriteerit suorittaa tilintarkastustutkinto. Tutkinnon suorittajalta vaaditaan kuitenkin ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja vastuullista työskentelyä. Tutkinnon hyväksytysti suorittanut vakuuttaa vielä tuomioistuimelle toimivansa ammattieettisten periaatteiden mukaan sekä noudattavan hyvää tilintarkastustapaa. Tilintarkastaja kehittää ja ylläpitää

taitojaan läpi uransa, ja tilintarkastajien työn laaduntakaamisesta vastaa tilintarkastuslautakunta, jota ohjaa lainsäädäntö. Tilintarkastajan ammat-
tipolku on kompleksi ja monivaiheinen prosessi.

10 POHDINTA OPINNÄYTETYÖSTÄ

Tilintarkastuksen ammattipolku aiheena ja tilintarkastus taustalla isompana kokonaisuutena toi haasteita aiheen rajaamiseen ja tiedonkeruuseen. Alkuperäisenä suunnitelmana oli tutustua tilintarkastajan ammattipolun lisäksi tilintarkastajan työhön, mutta tutkimuksen edetessä opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite tarkensivat tutkimuksen tilintarkastajaan eikä niinkään hänen työhönsä.

Opinnäytetyö toteutettiin etsimällä vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksessa käytin hyväkseni digitaalisia lähteitä sekä kirjallisia lähteitä. Opinnäytetyön tarkoitus on todistaa opiskelijan kypsyttää työelämään ja kykyä tutkia, analysoida ja kehittää. Akateemisesti määriteltyjen tavoitteiden lisäksi opinnäytetyöllä oli tarkoitus kartoittaa myös oman tulevaisuuden seuraavia askeleita ja paneutua syvemmin tilintarkastajan ammattipolkuun ja siihen liittyviin haasteisiin.

Opinnäytetyö seurasi opinnäytetyön periaatteita läpi työn. Edistävänä opinnäytetyönä opiskelijan työllistymistä ja osaamisen kehittämistä. Opinnäytetyön tarkoitus hahmottui alkuvaiheiden jälkeen ja aiheen rajausta tehtiin vielä tarkemmaksi opinnäytetyöohjaajan kanssa sekä väliseminaarin aikana ja myös jälkeen. Haasteelliseksi osoittautui aiheen rajaus, tilintarkastuksen ollessa laaja teema ja sen sisältäen paljon lainsäädäntöä. Työlle oleellista oli keskittyä tilintarkastajaan ja keskittää tutkimuskysymyksiä nimenomaan ammattipolun ympärille.

Opinnäytetyötä lähdin suunnittelemaan ja tein avustavaa kartoitusta opinnäytetyön kokonaisuudesta. Kuva opinnäytetyöstä vaihteli jatkuvasti ja kokonaisuuden hahmottaminen oli haastavaa sekä aikaa vievää. Työtä aloitin tekemään 2019 syksyn aikana, eikä sille ollut suoranaista tilaajaa. Opinnäytetyölle ei ollut aikataulua, ja lisäksi opinnäytetyön ensisijainen hyötyjä oli itse tutkija.

Etenin rajaamalla aihetta ja hahmottamalla tutkimuskysymyksiä. Jatkoisin työtä lainsäädännön parissa ja sen roolin hahmottamista osana opinnäytetyötä. Lainsäädännön tutkiminen olikin työn yksi aikaa vievimmistä asioista ja vaikeutti aiheen rajaamista. Tiedonhaualla pääsin eteenpäin kohti tavoitteitani ja aloin luomaan kuvaa työn kokonaisuudesta. Työn kokonaisuuden kartoitukseen kuului aiheiden karsimista ja tutkimuskysymysten tarkennusta.

Teoreettisen viitekehyksen luominen johdatti opinnäytetyön raportointivaiheeseen ja eteni suunnitelman mukaisesti. Teoreettinen viitekehys oli aluksi hyvin laaja ja asetti haasteita työn tarkoitukselle. Työn teoriaosuus keskittyi tilintarkastajan ammattipolkuun sekä tilintarkastuksen lainsäädäntöön ja lisäksi tilintarkastajien ympärillä toimiviin hallinnollisiin elimiin.

Tässä vaiheessa teoreettinen viitekehys tuntui sekavalta ja liian laajalta ottaen huomioon tutkimuskysymykset ja alkuperäiset tavoitteet.

Väliseminaariin valmistautuminen auttoi ymmärtämään missä vaiheessa opinnäytetyö sillä hetkellä oli. Väliseminaari oli ratkaiseva tekijä työn aiheen rajaamisen osalta ja antoi itselleni hyvin selkeän kuvan mikä työn tarkoitus ja tavoite oli. Jatkoin työtä karsimalla teoreettista osuutta sekä tarkentamalla tutkimuskysymyksiä. Teoreettinen viitekehys vastasi väliseminaarin jälkeen aihetta ja tutkimuskysymyksiä paremmin. Väliseminaarin jälkeen työ siirtyi tutkimustuloksien ja päätelmien raportointiin.

Tuloksien raportoiminen oli kaikkein luontevin osio opinnäytetyössä, sillä työn tiedonkeruun ja tutkimusosuuden ollessa ajallisesti hyvin pitkä olin saanut vastauksia kysymyksiin mitä en alun perin edes kyennyt sanoin ilmaisemaan. Päätelmät olivat luontevia ottaen kuitenkin huomioon opinnäytetyön tarkoituksen ja tavoitteen.

Aloin viimeistelemään työtäni käyden läpi vielä tutkimustuloksia ja pohdin viitattujen lähteiden riittävyttä tukea työn tarkoitusta ja tavoitteita. Viimeistely jatkui lähdekriittisyydellä ja lähdeviittauksilla varmistaen työn julkaisukelpoisuuden. Lisäksi korjailin vielä opinnäytetyön kieltä.

Lopuksi haluan vielä sanoa, että opinnäytetyöprosessin oli odotettua haastavampaa, vei enemmän aikaa ja opetti paljon hyödyllisiä taitoja tulevaisuuden työuralle. Tutkimusmenetelmien sisäistäminen vaati enemmän kuin odotin, en antanut sen kuitenkaan lannistaa moraalia, vaikka motivaatiota oli joskus etsittävä. Työn tulokset vahvistivat oman tulevaisuuden visioni ja odotan entistä valmiimpana seuraavia askeliani kohti tilintarkastajan titteliä ja tilintarkastajana toimimista.

LÄHTEET

Fraktman. M. (2019). Eettiset säännöt tilintarkastajille. Blogijulkaisu 03.05.2019. Haettu 1.2.2020 osoitteesta <https://www.suomentilintarkastajat.fi/blogi/tilintarkastuksen-asiantuntijoille/eettiset-saannot-tilintarkastajille>

Horsmanheimo. P, Steiner. M (2017). *Tilintarkastus – Asiakkaan opas*. Helsinki: Alma Talent.

Korkeamäki. A (2017). *Tilintarkastuksen perusteet*. Helsinki: Sanoma Pro.

Kähkönen. M. (2019). Urapolkuja: Tilintoimistosta perspektiiviä tilintarkastajan uralle. Blogijulkaisu 22.11.2019. Haettu 10.2.2020 osoitteesta <https://www.suomentilintarkastajat.fi/tilintarkastus/tunne-tilintarkastajasi>

Patentti- ja Rekisterihallitus (n.d.). Tilintarkastusvalvonta. Haettu 24.10.2019 osoitteesta <https://www.prh.fi/fi/tilintarkastusvalvonta.html>

Patentti- ja Rekisterihallitus (n.d.). Tilintarkastuslautakunta. Haettu 24.10.2019 osoitteesta <https://www.prh.fi/fi/tilintarkastuslautakunta.html>

Patentti- ja Rekisterihallitus (n.d.). Tutkinnot. Haettu 25.10.2019 osoitteesta <https://www.prh.fi/fi/tilintarkastusvalvonta/tutkinnot.html>

Patentti- ja Rekisterihallitus (n.d.). Laaduntarkastukset. Haettu 25.10.2019 osoitteesta <https://www.prh.fi/fi/tilintarkastusvalvonta/tilintarkastuksenlaatu.html>

Patentti- ja Rekisterihallitus (n.d.). Tilintarkastajarekisteri. Haettu 27.10.2019 osoitteesta <https://www.prh.fi/fi/tilintarkastusvalvonta/tilintarkastajarekisteri.html>

Patentti- ja Rekisterihallitus (n.d.). Kansainvälinen työyhteisö. Haettu 29.10.2019 osoitteesta https://www.prh.fi/fi/tilintarkastusvalvonta/kansainvalinen_yhteisty.html

Suomen Tilintarkastajat & ST-Akatemia (n.d.). Tunne tilintarkastajasi. Haettu 10.2.2020 osoitteesta <https://www.suomentilintarkastajat.fi/tilintarkastus/tunne-tilintarkastajasi>

Suomen Tilintarkastajat & ST-Akatemia (n.d.). Tunne tilintarkastajasi. Haettu 10.2.2020 osoitteesta <https://www.suomentilintarkastajat.fi/tilintarkastus/tunne-tilintarkastajasi/terhi-latvala-sattumasta-onnellinen-tilintarkastaja>

Suomen Tilintarkastajat & ST-Akatemia (n.d.). Tunne tilintarkastajasi. Haettu 10.2.2020 osoitteesta <https://www.suomentilintarkastajat.fi/tilintarkastus/tunne-tilintarkastajasi/hanna-yli-tuomola-tilintarkastajan-tyossa-parasta-ovat-jatkuva-kehitys-tyokaverit-ja-asiakkaat>

Suomen Tilintarkastajat & ST-Akatemia (n.d.). Tunne tilintarkastajasi. Haettu 10.2.2020 osoitteesta <https://www.suomentilintarkastajat.fi/tilintarkastus/tunne-tilintarkastajasi/erno-alho-tilintarkastajan-tyon-moniulotteisuus-viehattaa>

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä 1142/2015. Haettu 19.3.2020 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20151442#Lidp447334272>

Tilintarkastuslaki 2015/1141. Haettu 19.3.2020 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151141#L11>

Tomperi, S (2018). *Tilintarkastus-Normeista käytäntöön*. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Tähtivaara, H. (2019). IFRS-Standardit 2019 ilmestynyt Suomeksi – tänäkin vuonna runsaasti muutoksia edellisvuoteen verrattuna. Blogijulkaisu 24.4.2019. Haettu 14.11.2019 osoitteesta <https://www.suomentilintarkastajat.fi/blogi/tilintarkastuksen-asiantuntijoille/ifrs-standardit-2019-ilmestynyt-suomeksi-tanakin-vuonna-runsaasti-muutoksia-edellisvuoteen-verrattuna>